

Домбровська Софія Олексіївна

*аспірантка кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємств завжди супроводжується залученням фінансових ресурсів, відповідно постає питання про значення позикового капіталу у системі управління капіталом підприємства. Але в сучасних вітчизняних економічно-соціальних та політичних умовах, які супроводжуються інфляційними процесами, високим рівнем фінансових ризиків, політичною та економічною нестабільністю, а також загостренням зовнішньополітичних конфліктів, залучення позикових ресурсів для підприємств стає досить проблематичним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна чисельність вчених приділяла у своїх працях увагу питанню позикового капіталу, його значенню у системі управління фінансовими ресурсами підприємства, серед яких варто виокремити роботи Б. П. Адамика, М. М. Агаркова, Т. В. Бессараба, І. А.Бланка, Т. В. Давидюк, І. В. Замули, О. О. Котенко, Г. О. Кузнецової, В. Д. Лагутіна, С. Ф. Легенчука, Г. П. Ляшенкота.

Передумовою ефективності його використання є оптимальна структура капіталу. Використання позикових ресурсів дає можливість приросту рентабельності власного капіталу, але негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Використання позикових ресурсів є важливим питанням для кожного підприємства.

Позиковий фінансовий капітал являє собою капітал, переданий підприємству в тимчасове користування на умовах платності і повернення у вигляді кредитів банків, виданих на різні терміни, коштів інших підприємств у вигляді векселів, облігаційних позик.

Основними функціями позикового капіталу підприємства визначають наступні [1, с.47]:

– захисна – позиковий капітал як частина капіталу підприємства виступає одним із джерел фінансування його резервів;

– виробнича – використання позикового капіталу призводить до розширення виробничої діяльності підприємства;

– оперативна – дозволяє спрямовувати ресурси на придбання необхідних активів;

– регулююча – дозволяє визначати та управляти фінансовим станом підприємства;

– інвестиційна – позиковий капітал є одним із основних видів джерел фінансування інвестиційних проектів та інвестиційної діяльності підприємств;

– соціальна – позиковий капітал може сприяти підвищенню якості управління та інституційному розвитку.

Позиковий капітал підприємства може бути не лише стимулятором його розвитку і активізації господарської діяльності, але і генератором ряду проблем.

Інвестиційна діяльність у необхідних обсягах в Україні практично відсутня. Сьогодні частка довгострокових кредитів становить усього 1-2% у загальному об'ємі кредитних вкладень. Держава має домогтися прийняття таких нормативно-правових актів, які б були спрямовані на оптимальне стимулювання фінансування інвестиційних проектів.

Значну роль позиковий капітал відіграє також у розвитку різних галузей економіки України. Одна з провідних позицій у зміцненні кредитних відносин належить комерційним банкам. Комерційні банки значну частину кредитних ресурсів вкладають у сферу матеріального виробництва, тим самим кредит сприяє оздоровленню багатьох галузей господарського виробництва [3, с.81].

Позиковий капітал також сприяє прискоренню роздержавлення власності, зокрема, шляхом її акціонування, приватизації, передачі в оренду. Така його функція має забезпечити підвищення ефективності діяльності підприємств та господарських організацій тощо.

Кредитні відносини впливають на збалансованість економіки, регулювання пропорцій суспільного відтворення між виробничою і невиробничою сферами. В Україні відбувається перехід позикових капіталів зі сфери виробництва у сферу обігу, що сприяє порушенню макроекономічної збалансованості. Кредит як один із факторів ринкових відносин впливає на товарно-грошову збалансованість, веде до збільшення виробництва товарів.

Основними цілями залучення позикових ресурсів підприємствами є:

- а) поповнення необхідного обсягу постійної частини оборотних активів;
- б) забезпечення формування перемінної частини оборотних активів;
- в) формування недостатнього обсягу інвестиційних ресурсів;
- г) забезпечення соціально-побутових потреб своїх робітників;

Максимальний обсяг даного залучення диктується двома основними умовами: граничним ефектом фінансового левериджу та забезпеченням достатньої фінансової стійкості підприємства.

Управління позиковим капіталом на підприємстві передбачає: формування інформаційної бази для управління; розрахунок потреби у капіталі на основі прогнозу операційної та інвестиційної діяльності; визначення можливостей залучення власного капіталу; визначення потреби у позиковому капіталі; вибір оптимальних джерел та умов залучення запозичень; оцінювання ефективності формування позикового капіталу; забезпечення реалізації політики залучення запозичень; аналіз ефективності використання запозичень.

Так, основними проблемами формування позикового капіталу вітчизняних підприємств на сьогодні є наступні [2, с.78]:

- високий рівень фінансового ризику діяльності вітчизняних підприємств;
- цільовий характер переважної більшості позикових ресурсів;
- переважання необхідності повернення позикового капіталу у короткі терміни;
- неоптимальність структури позикових ресурсів;
- падіння обсягів реалізації продукції.

Основними завданнями підвищення ефективності управління позиковим капіталом підприємств у нестабільних умовах можна назвати:

- визначення напрямів формування позикових фінансових ресурсів;
- формування операційного прибутку, тобто визначення обсягів реалізації продукції, що забезпечують беззбиткову операційну діяльність.

Системне та цілеспрямоване управління залученням коштів сприятиме виявленню резервів для додаткового отримання ресурсів, підвищенню економічного потенціалу й конкурентних переваг підприємства на ринку.

З метою забезпечення ефективнішого формування фінансового капіталу необхідно, щоб підприємства усіх форм власності й організаційно-правового статусу використовували не тільки власні фінансові ресурси.

Процес структурної перебудови та стабілізації вітчизняної економіки практично неможливий без кредитної допомоги світового співтовариства. З допомогою позикового капіталу можливий імпорт нових технологій, передової техніки навіть при пасивному торговому балансі, розвиток експорту традиційних товарів, використовується як засіб регулювання платіжного балансу країни.

В умовах переходу до ринкової економіки обмежуються можливості державного втручання в розподіл фінансових ресурсів, бо більшість суб'єктів господарської діяльності переходять від державної на акціонерну чи приватну форму власності. Отже, саме ринок позикових капіталів повинен забезпечити суб'єктам економіки доступ до необхідних для них грошових ресурсів.

Література

1. Олексюк О.І. Сучасна методологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. — К.: КНЕУ, 2007. — 176 с.
2. Жукова Н. К. Особливості кредитування суб'єктів господарювання в Україні // Банківська справа. — 2007. - №6. — С.75-82.
3. Любунь О. Фінансова стратегія банків з довгострокового кредитування підприємств // Банківська справа. — 2008. - №3. — С.80-82.